

Vad är en åsikt? Och hur kan den ändras?

Till dem som har styrkan att ifrågasätta sina åsikter,

Dem som har omdömet att kunna ändra dem

Och kanske allra mest till dem

Som har modet att berätta om det

*Tillåt mig tvivla: en bok om åsikter på gott och ont, behövs i dessa tider av polarisering, fake news, hot mot politiker och journalister. En bok som försöker beskriva vad en åsikt är, hur den uppkommer och hur den vidmakthålls eller förändras. **Stefan Einhorn** är professor och ordförande för Centrum för social hållbarhet vid Karolinska institutet och författare och debattör och en av de forskare som ifrågasatt den svenska coronastrategin. **Folke Tersmeden** är professor i filosofi vid Uppsala Universitet och också författare med inriktning på demokratifrågor.*

Här varvas analyserande delar med dialoger mellan författarna. Det gör boken rätt lättläst. Ändå tar den tid för mig att läsa, för nästan varje stycke berör mig på ett sätt så att jag måste fundera. Själv är jag en person med starka åsikter. När blir åsikterna ett fängelse man inte tar sig ut från? Hur distanserar man sig från sig själv, försöker se utifrån på sig själv och sina ställningstaganden?

När blir olika åsikter som ett skyttegravskrig där man aldrig möter den andre utan ens argumentation bara förstärker motsättningarna, och hur kan man komma förbi det? Ett demokratiskt samhälle bygger på dialog, utbyte av tankar, respekt för motparten – men var är vi idag?

I definitionen av en åsikt byggs ett krav in på att man har

belägg för sina åsikter, de är på något sätt underbyggda hypoteser, mer eller mindre starka. För att ändra sig måste man ju möta argument som får underbyggnaden att vackla. Men hur ska det vara möjligt om man aldrig kan se verkligheten ur motpartens perspektiv.

Frågor kring yttrandefriheten ligger nära och författarna konstaterar att yttrandefrihet inte innebär rätten att kränka för kränkandets skull och inte att alltid i alla sammanhang och tillfällen få yttra sig. Tersmeden berättar om när konstnären Wilks bjöds in för att tala om det som Wilks doktorerat i – estetik i konsten – men i stället visade en rätt kränkande bild av islam. Tersmeden vidhöll ändå Wilks rätt att yttra sig och med argumentationen att ett fritt tankeutbyte är en förutsättning för effektivt sanningssökande. En representant för den lokala muslimska församlingen genmälde då att Wilks rondellhund knappast kunde ses som en "tanke" som för det intellektuella samtalet framåt.

Einhorn diskuterar sin medverkan i de 22 forskarnas opposition mot Folkhälsomyndighetens coronalinje och kommer fram till att han fortfarande tycker att opponentererna i huvudsak hade rätt men ifrågasätter varför de formulerade sig kränkande i sin gemensamma debattartikel.

Författarna diskuterar skillnaden mellan en saklig polarisering och en affektiv och menar att den senare blivit alltmer dominerande i moderna medier som sällan har utrymme för sakdiskussion, alltså framläggande av fakta.

Analys och samtal böljar genom boken och avslutningsvis diskuterar de två författarna vad som skiljer dem i hur en sådan här bok kan skrivas. De har olika åsikter om bland annat läsarnas möjligheter att ta till sig resonemang som ibland är rätt avancerade. Där tycker jag att Tersmeden är en smula pessimistisk för boken behöver inte sträckläsas. Jag har i alla fall gått in här och var och snabbt fastnat i mina egna funderingar, nästan blivit en tredje diskuterande person.

Till exempel har jag märkt att jag i flyktingfrågorna gått emot det sätt jag försökt vara på i socialt arbete. Jag har alltid försökt att se på ett problem ur flera synvinklar. Det har stimulerat mig att vara en beslutande tjänsteman men också en Rinkebybo eller hamnarbetarhustru – jag har haft flera ingångar i ett problem. Politiskt har jag intresserat mig för maktodelningsstrategier. Som när befrielserörelser blivit vinnare och då i sin tur förtryckare. Jag har satt stort värde i blandekonomin som tillerkänner olika samhällssektorer inflytande. Men efter att ha varit ett frivilligt familjehem för ensamkommande och i mitt innersta privatliv tagit till mig det lidande ungdomarna utsätts för har mina åsikter inte bara blivit polemiska utan även affektiva och tillhörande den djupare existentiella tillvaron.

Det handlar inte bara om åsikter utan om rätten till liv, rätten att överleva. Och kanske det i detta finns något jag saknar i boken. Vad gör vi när åsikterna handlar om barns rätt att leva? Hur hanterar vi den institutionaliserade ondskan? Jo, *Tillåt mig tvivla* handlar också om när mycket står på spel och vikten av att då inte agera i affekt, visa modet att ha en annan ståndpunkt, att gå mot strömmen. Så kanske det är det man måste göra även när det som rör ens närmaste står på spel. Hålla huvudet kallt och försöka sätta sig in i motpartens världsbild och argumentera utifrån den kunskapen.

Ja, en bok som ska läsas och funderas kring, en angelägen bok i denna tid.

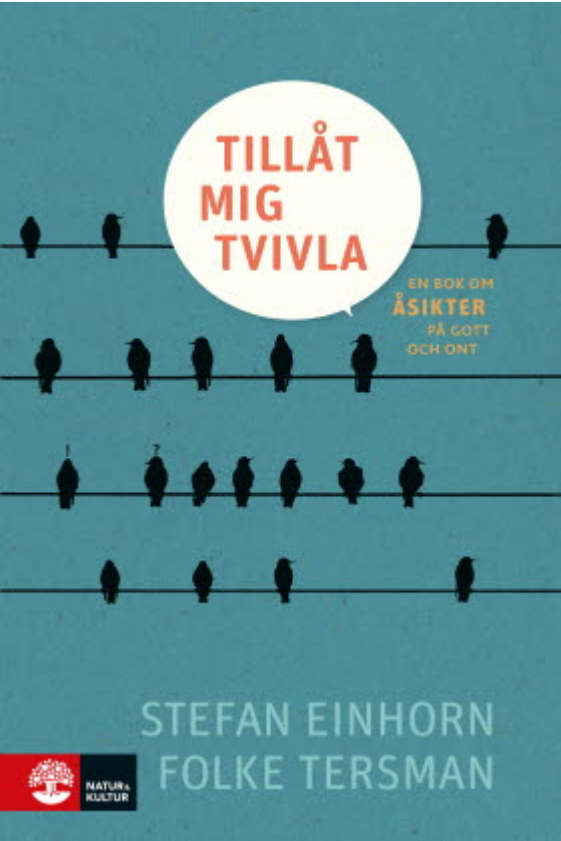
Text: Carin Flemström

Författarporträtt: Eva Lindblad

Tillåt mig tvivla: en bok om åsikter på gott och ont

Stefan Einhorn och Folke Tersmeden,

Natur och Kultur, 2023

The book cover features a teal background with four horizontal black lines. Black silhouettes of birds are perched on these lines. The top line has three birds, the second has five, the third has seven, and the bottom line has four. A large white speech bubble is positioned in the upper left, containing the title in red. To the right of the speech bubble, there is a small block of text in yellow and white. At the bottom left, there is a red square logo with a white tree and the text 'NATUR & KULTUR'. The authors' names are printed in white at the bottom right.

TILLÅT MIG TVIVLA

EN BOK OM
ÅSIKTER
PÅ GOTT
OCH ÖNT

STEFAN EINHORN
FOLKE TERSMAN

